

Høring av forslag om utvidelse av
Store rekke og Hølvannet
naturreservater med sikte på
kontrollert naturvernbranding

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn	3
2. Hjemmelsgrunnlag	3
3. Saksgang.....	4
4. Endringer siden oppstartsmelding.....	5
5. Mottatte merknader og Statsforvalterens vurdering	6
6. Regelverk og forsikring.....	9
7. Konsekvenser av et vern	11
8. Høring.....	11
9. Verneforslaget Store rekke og Hølvannet	13
10. Vedlegg.....	16

1. Bakgrunn

Statsforvalteren i Oslo og Viken sender med dette på høring forslag om utvidelse av Store rekke og Hølvannet naturreservater med sikte på aktiv naturvern-brenning som skjøtselsmetode i området. Forslaget gjelder to nærliggende, men adskilte delområder. Arealene foreslås vernet som ett naturreservat med felles verneforskrift i medhold av naturmangfoldloven § 37.

Basert på kunnskap om naturverdiene og brannhistorikken i området og en brannteknisk vurdering som er gjennomført i forbindelse med verneplanarbeidet, vurderer Statsforvalteren, i samråd med Miljødirektoratet, at Store rekke og Hølvannet både naturfaglig og sikkerhetsmessig egner seg godt for gjennomføring av kontrollert og aktiv naturvern-brenning. Aktiv naturvern-brenning vil være et skjøtselstiltak i naturreservatet for å bevare/gjenskape/øke områdets verdi for biologisk mangfold og spesielt for branntilknyttede arter. Det er imidlertid en målsetting med en differensiert forvaltning ved å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i deler av området, og å gjennomføre aktiv skjøtsel gjennom brenning på andre arealer. I utgangspunktet planlegges ikke aktiv naturvern-brenning, men fri utvikling i eksisterende Hølvannet naturreservat.

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Meldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvernet. Det ble blant annet lagt til grunn at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene i NINA rapport 54/2002 «*Evaluering av skogvernet i Norge*». I meldingen ble frivillig vern trukket frem som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge.

I St.meld. nr. 14 (2015-2016) *Natur for livet* sier Regjeringen at den vil videreføre det langsiktige arbeidet med skogvern og øke det frivillige skogvernet. Det ble vedtatt et mål om vern av 10 % av skogarealet i Norge. Så langt er ca. 5,2 % av all skog i Norge vernet.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33-51. I naturmangfoldloven er det hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat er den strengeste verneformen, og denne blir normalt brukt for vern av skog.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i Statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*

e) har særskilt naturvitenskapelig verdi

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

3. Saksgang

I saker med frivillig vern av skog er det en forhandling mellom skogeier og staten i tillegg til standard verneplan med offentlig høring. Glommen Mjøsen Skog bistår skogeier ved Store rekke og Hølvannet i forhandlingene. Statsforvalteren er ansvarlig for det formelle verneplanarbeidet med oppstartmelding og høring av verneforslag.

Tilbud og forhandlinger

Utvidelsene er tilbudt for vern av skogeier selv gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Statsforvalteren mottok i oktober 2018 tilbud om frivillig vern av ca. 10 500 dekar. Grunneier har gitt tilbudet med sikte på at området skal kunne forvaltes og skjøttes med aktiv naturvernbrenning.

Før et vernevedtak må skogeier og staten bli enige om en avtale om vern. Denne avtalen omfatter erstatning, grense og vernebestemmelser. En slik avtale er inngått for utvidelsen av Store rekke og Hølvannet.

Kartlegging

Store rekke og Hølvannet er det første området i Norge der det foreslås vern etter naturmangfoldloven med sikte på å forvalte og skjøtte området med kontrollert naturvernbrenning. For å sikre et godt kunnskapsgrunnlag i det innledende verneplanarbeidet utarbeidet flere fagrappporter. Området ble kartlagt og vurdert i henhold til standard skogvernmetodikk i 2009. En oppdatering og ny vurdering ble foretatt i 2019. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har foretatt en naturhistorisk vurdering av verneforslagets brannhistorikk. Det er også foretatt en mer konkret brannteknisk vurdering. Denne er gjennomført av Falck Natur AB, som har spesialisert seg på naturvernbrenning i Sverige.

Oppstartsmeldingen

Statsforvalteren i Oslo og Viken meldte oppstart av verneplanarbeidet 15. juni 2021 med frist for å uttale seg innen 1. september 2021. Oppstartsmeldingen ble sendt til grunneiere og aktuelle lokale, regionale og nasjonale etater og organisasjoner, og verneforslaget ble kunngjort i aktuelle aviser. Innspillene til oppstartsmeldingen er oppsummert og kommentert av Statsforvalteren i kapittel 5 i dette høringsdokumentet.

Videre saksgang etter naturmangfoldloven

Den formelle saksbehandlingen skal følge naturmangfoldlovens §§ 41 til 43 og rundskriv T-3/99 fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet). Dette kan oppsummeres på følgende måte:

- **Oppstartsmelding:** Statsforvalteren varsler oppstart av verneplanarbeid ved brev til grunneiere og aktuelle etater og organisasjoner, samt kunngjøring i aviser.
- **Offentlig høring:** Et konkret verneforslag sendes på høring ved brev til grunneiere og andre høringsinstanser. Høringsforslaget skal beskrive verneverdier og andre verdier, samt de konsekvensene forslaget antas å få. Det skal følge med forslag til vernekart og verneforskrift, og frist for å komme med merknader skal være minst to måneder.
- **Tilråkning til Miljødirektoratet:** Etter høringen skal Statsforvalteren vurdere innkomne merknader og eventuelt gjøre endringer i forslaget. Eventuelle større endringer må drøftes med grunneierne. Deretter sender Statsforvalteren sin tilråkning til Miljødirektoratet.
- **Tilråkning til Klima- og miljødepartementet (KLD):** Miljødirektoratet vurderer forslaget og sender sin tilråkning til KLD.
- **Forslag om vern:** KLD forbereder saken og legger forslag om vern frem for Kongen i Statsråd.
- **Vedtak om vern** gjøres av Kongen i Statsråd som kongelig resolusjon. Etter vedtaket vil erstatningen bli utbetalt i tråd med avtalen med grunneier.
- **Kunngjøring om vern:** Statsforvalteren sender brev til grunneiere og andre høringsinstanser, samt kunngjør vedtaket i aktuelle aviser. De nye verneområdene blir skiltet og merket.
- **Grensemerking** blir vanligvis gjort av jordskifteretten, som etter begjæring fra Statsforvalteren opptar sak om grensegang for det enkelte område.

4. Endringer siden oppstartsmelding

Det er gjort kun enkelte mindre justeringer i grense etter oppstartsmeldingen for bl.a. tilpassing til vei, terreng, hogstfelt, eiendomsgrenser og noe reduksjon av antall knekkpunkter.

Statens kartverk har hatt navnesak på skrivemåte for områdene rundt *Store Rekke naturreservat*. Kartverket har konkludert med at stedsnavnet skal skrives Store rekke, med liten r. Det er i henhold til stedsnavnloven plikt til å bruke vedtatte skrivemåter. Videre i verneplanprosessen benytter vi vedtatt skrivemåte Store rekke.

5. Mottatte merknader og Statsforvalterens vurdering

Oppstart av arbeid med området ble meldt 15. juni 2021, med frist for å komme med merknader innen 1. september 2021. Oppstartsmeldingen ble sendt til grunneiere og aktuelle lokale, regionale og sentrale høringsinstanser. Verneplanen ble også kunngjort i aviser og på Statsforvalterens hjemmeside.

Under gis et sammendrag av mottatte innspill og Statsforvalterens respektive kommentar.

Bane NOR berøres ikke av de foreslåtte verneområdene, og har derfor ingen merknader.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ikke merknader til forslag om opprettelse av verneområdene på dette tidspunktet.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering

Forsvarsbygg har ingen spesielle merknader til dette forslaget. De ber om at det generelle unntaket for militær operativ virksomhet, og unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy inntas i forskriftstekstene.

Statsforvalterens kommentar: Vi har tatt utgangspunkt i eksisterende forskrifter for Store rekke, og Hølvannet naturreservater. I henhold til forskriftsmalen for nye verneområder er det lagt inn i forskriftsutkastet under § 6 (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene) at ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet, og landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Landbruksdirektoratet opplyser at områdene må beskrives grundig og at landbruksinteresser må komme tydelig frem i høringsdokumentet. Dette gjelder f.eks. skogsbilveier til bakenforliggende arealer, traktorveier i forbindelse med jordbruk, samt interesser knyttet til stølsdrift, beite og reindrift. Verneforskriftene bør legge til rette for eventuell landbruksaktivitet med tilhørende tiltak. Dersom dette ikke er ønskelig innenfor verneområdet, må det gis en faglig begrunnelse for dette i høringsdokumentene. For alle landbruksrelaterte tiltak må det vurderes om det kan gis bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med tiltakene. Det bør gis generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe. De forutsetter at Statsforvalterens landbruks- og reindriftsfaglig kompetanse involveres i utforming av forskrift og verneplan. Det vil også være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen i arbeidet.

Statsforvalterens kommentar: Det har ikke fremkommet ønsker om midlertidige driftsveitrasèer i forbindelse med hogst utenfor eller i «bakenforliggende» skogarealer.

Den innerste delen av skogsbilvegen inn til Brennoppvika går gjennom verneforslaget. Denne veien og snuplassen i enden er nødvendig for skogbruksaktivitet på utsiden av verneforslaget. Det er lagt inn i forslag til verneforskrift at vedlikehold av veien og

snuplass er tillatt og motorferdsel på vei inntegnet på vernekart er tillatt.

Beiting foreslås tillatt i området. Utsetting av saltsteiner til bufe, oppsetting og vedlikehold av gjerder og motorferdsel i forbindelse med dette, eller uttransport av syke/skadde dyr aksepteres.

Luftfartstilsynet har ingen innvendinger til aktiv naturvernrensning, men anbefaler at man som en del av prosessen og ivaretagelse av beredskapen informerer lufttrafikkjentesten (Avinor AS/Avinor Flysikring AS) om brenningen. I dialog med lufttrafikkjentesten kan det også være aktuelt å sende ut såkalt NOTAM (Notice to Airmen), som er et verktøy for å informere flygere om særlige forhold som kan ha betydning for flysikkerheten.

Statsforvalterens kommentar: AVINOR AS står som mottaker av høringen. Vi legger i tillegg inn lufttrafikkjentesten som en part som skal varsles ved planlegging av brenning, og på selve brenningsdagen i forslag til skjøtselsplan (vedlagt høringen).

Mer Villmark Nå gir innspill om områder med verneverdig skog sør for Flinttjennsmåsanen, Nedre Flinttjennsmåsanen og områder på Hølvannets vestsida. De ber også Statsforvalteren vurdere å inkludere arealer mellom veien inn til Hølvannet i nord og Hølvannet naturreservat for å skjerme Hølvannet bedre. Mer Villmark Nå har gjort Länsstyrelsen i Värmland oppmerksom på planene for Store rekke og Hølvannet, og har fått tilbakemelding om at de vil undersøke naturverdier på svensk side som grenser inntil de eksisterende og foreslåtte verneområdene på norsk side.

Statsforvalterens kommentar: Avgrensningen av verneforslaget er foretatt i dialog med grunneier, høringsforslaget gjenspeiler det grunneier ønsker å tilby på dette tidspunkt. Vi er enige i at arealet syd for Flinttjennsmåsanen er verneverdig, og kan være aktuelle utvidelser i fremtiden dersom aktuelle grunneiere ønsker dette.

Norsk Bergindustri opplyser at det er viktig at eventuelle geologiske forekomster og ressurser undersøkes i verneprosessen. De kan ikke se at dette er blitt utført til nå i saksbehandlingen for de foreslåtte områdene. De anmoder Statsforvalteren til også å ta høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Statsforvalterens kommentar: Områdene er sjekket ut i kartverket til NGU, og vi viser også til DMF sin uttalelse. Vi mener på bakgrunn av dette at det foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å sende områdene på høring for eventuelle innspill om konflikter mellom et vern og geologiske forekomster.

Norsk orientering gjør oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet 22. april 2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservater. De ber om at orientering tillates i verneområdet.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til Miljødirektoratets svar av 9.9.2020 på Norsk Friluftsliv sitt brev. Vi har tatt utgangspunkt i eksisterende forskrifter for Store rekke, og Hølvannet naturreservater, og tilpasset sammenslåingen av disse med forskriftsmalen for nye verneområder. Vanlig ferdsel til fots er tillatt i området, med

unntak av forbudet på øyene i Hølvannet i tiden f.o.m. 15. april t.o.m. 15. juli. Orienteringsaktivitet er derfor i utgangspunktet tillatt, men kan bli begrenset dersom det er aktuelt med større arrangementer eller utsetting av poster. Når det gjelder arrangementer, er standardbestemmelsen i forskriftsmalen for naturreservater et forbud mot større arrangementer. Dette er ikke ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke som arrangement, men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger.

Nedre Romerike brann- og redningsvesen IKS (NRBR) oppfatter at de ikke vil ha noen rolle ved gjennomføring av naturvernrensning, verken fra forebyggende avdeling eller i et beredskapsperspektiv. De ønsker å holdes orientert, og vil gjerne observere brenningene. De går ut fra at DSB fortsatt blir involvert i den videre prosessen.

Statsforvalterens kommentar: Samarbeid og involvering av brannvesen og beredskap, kommunen, skogeiersiden og andre aktuelle parter vil være avgjørende i dette prosjektet. Vi vil fortsette samarbeidet i verneprosessen, og videre ved et eventuelt vern av området. Ved planlegging av konkrete kontrollerte naturvernrensninger i området vil brannvesen og beredskap holdes orientert og varsles. Vi vurderer også at brannvesenet ikke har noen konkret rolle i avbrenningen av skogen, men de kan forby brenningen dersom de tror det er overhengende fare for en ukontrollert og uønsket brann, i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven § 37, tredje ledd.

Norges vassdrags- og energidirektorat NVE kjenner ikke til konflikter med energi- og vassdragsinteresser, for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. knyttet til verneforslaget.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering

Riksantikvaren viser til kulturminneforvaltningen i Viken fylkeskommune for uttalelse om hensynet til kulturminner.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering

Språkrådet har ingen merknader til at man slår sammen navnene for de to områdene, men de har en merknad til skrivemåten. De har derfor bedt Kartverket om å reise formell navnesak for å fastsette skrivemåten. Dette blir retningsgivende for skrivemåten av navnet på verneområdet.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering, og har i ettertid mottatt vedtak i navnesaken. Statsforvalteren bruker Store rekke, med liten r, videre i planprosessen.

Statnett har ikke elektriske anlegg eller planer som blir berørt av de foreslåtte utvidelsene og har derfor ingen merknader.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering

Viken fylkeskommune anser at verneforslaget er godt utarbeidet, og at skjøtsel med bruk av kontrollert brenning vil kunne være positivt for verneformålet. De ønsker gjerne å holdes informert om bruk og erfaringer knyttet til kontrollert brenning som skjøtelsesmetode.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering

6. Regelverk og forsikring

Brann-regelverket

I forbindelse med hvilket lovverk som gjelder ved kontrollert brenning er det viktig å skille mellom en *brann* og en *kontrollert avbrenning*. En *brann* er en uønsket eller ukontrollert forbrenningsprosess (kbt.no). En *avbrenning* av et område er en ønsket og kontrollert forbrenningsprosess. Når man planlegger en kontrollert og ønsket avbrenning er det åpning i regelverket for å gjennomføre dette, men det følger likevel med en del plikter og krav til forebygging.

Brann og eksplosjonsvernloven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon. Loven angir blant annet plikter til å forebygge brann og hindre unødvendig utrykning, §5. For å hindre unødvendig utrykning ved kontrollert brenning er det nødvendig å varsle brannvesen i god tid, og på selve avbrenningsdagen. I tillegg er det nødvendig å informere bredt hos allmennheten for å redusere grunnlaget for falsk alarm til brannvesenet.

For å forebygge at en kontrollert avbrenning blir en ukontrollert og uønsket brann, må det gjøres sikringstiltak. Brann- og eksplosjonsvernloven §6 sier at man plikter å sørge for nødvendige sikringstiltak for å forebygge og begrense brann, eksplosjon eller annen ulykke, og eier eller bruker skal etter en eventuell brann, eksplosjon eller annen ulykke sørge for vakthold og andre nødvendige sikringstiltak når leder av brannvesenet krever dette. En brenningsentreprenør må utarbeide en detaljert brenningsplan/gjennomføringsplan i samarbeid med vernemyndigheten i forkant av hvert brenningsprosjekt.

Vi viser også til den branntekniske vurderingen der det er beskrevet i korte trekk hvordan en naturvernrensing kan gjennomføres med avgrensing av brenningsobjekt, forberedelser før brenning og sikring av grenser, mannskap og gjennomføring på brenningsdagen, samt oppfølging og kontroll dagene/ukene etter brenningen.

Brann- og eksplosjonsvernloven § 7 omtaler tiltak ved store arrangementer. Ved store arrangementer skal den ansvarlige sende melding til lokalt brannvesen som da vurderer faren for brann, og kan fastsette de nødvendige brannsikringstiltak og begrensninger, herunder krav til ansvarshavende arrangør. I tidligere forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn §8-2 (opphevet, erstattet med forskrift om brannforebygging.) var det bestemmelser om at «ved flatebrenning eller brenning av hogstavfall i skogmark samt gras- og lyngsviing i eller i nærheten av skogmark, skal det være en ansvarlig leder som skal utarbeide planer, og sørge for at brenningen gjennomføres på en forsvarlig måte. I god tid før brenningen foretas skal det sendes melding til leder av brannvesenet.»

Vi vurderer at en slik melding også bør sendes til lokalt brannvesen ved en planlagt kontrollert avbrenning av skog. Meldingen vil inneholde den detaljerte brenningsplanen som

beskriver eventuelle risikomomenter, forebyggende tiltak i form av markforberedelser (branngater, vanntilgang, vanning av grenser, hvordan hindre gnistkast etc.), og hvordan man skal forhindre at avbrenningen skal bli en uønsket brann (plan for hva som gjøres ved gnistkast). Dersom brannvesen tror at brenningen ikke vil være kontrollert, har de anledning til å forby bruken (brann og eksplosjonsvernloven, §37, 3. ledd).

Forurensningsregelverket

En kontrollert brenning vil kunne medføre et utslipp til luft i form av røyk. I henhold til forurensningsloven er det forbudt å forurense med mindre det er å anse som vanlig forurensning som ikke fører med seg *nevneverdig skade eller ulempe*, eller at aktiviteten er regulert etter forskrift, eller det foreligger en tillatelse.

Kommunen kan fastsette en lokal forskrift som kan forby åpen brenning i kommunen, og eventuelt bare tillate det for eksempel i enkelte områder i kommunen, til bestemte tider, tillatte bruk av bålpanner, men forby engangsgriller, tillatte St. hansbål, eller tillate brenning av skogsmark som et skjøtselstiltak, osv.

Ved å gi slike unntak tar kommunen som forurensningsmyndighet stilling til at slike tiltak er lovlig forurensning i kommunen, på et generelt grunnlag. Aurskog-Høland har ikke en slik forskrift om åpen brenning. Det er dermed forurensningsloven som regulerer utslipp som følge av avbrenning av områder.

Forurensningsmyndighetene i kommunen bør også være orientert, og vil kunne vurdere om utslippet av røyk til luft er i strid med forurensningsregelverket.

Forsikring

Staten er selvassurandør. Det innebærer at staten som hovedregel ikke tegner forsikring, men håndterer tap og skader når de oppstår. I en del tilfeller må virksomheten selv dekke merutgiftene innenfor tildelt budsjett. For å unngå tap og skade, skal den enkelte statlige virksomhet ha systemer og rutiner for internkontroll og risikostyring (jf. økonomiregelverket § 14 og kap. 2.4). Ved gjennomføring av kontrollert brenning vil brenningsentreprenøren ha utarbeidet planer for hvordan brannen vil oppføre seg med de gitte værprognosene, hvilke forberedelser som må gjøres for at brenningen skal foregå kontrollert og hvilken beredskap som er nødvendig for å hindre spredning.

7. Konsekvenser av et vern

Ved opprettelse av verneområder beholder grunneier eiendomsretten, men det legges restriksjoner på hvilke aktiviteter og tiltak som kan gjennomføres i verneområdet.

Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven. I naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene. Verneforskriftene innebærer et generelt forbud mot hogst, bygge- og anleggsvirksomhet og motorferdsel. Det er variasjoner i restriksjonsnivået i verneforskriftene for områdene. Dette avhenger av områdets vernekvaliteter, brukerinteresser, eksisterende tilrettelegging, anlegg og innretninger.

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten i verneområdet. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for de fleste verneområder, men myndigheten er i noen tilfeller delegert til kommunen. Aurskog-Høland som er berørt av denne høringen har ikke forvaltningsmyndighet for verneområdene i sin kommune.

Det er en målsetting med en differensiert forvaltning ved å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i deler av området, og å gjennomføre aktiv skjøtsel gjennom brenning på andre arealer. I utgangspunktet planlegges ikke aktiv naturvernrensing, men fri utvikling i eksisterende Hølvannet naturreservat.

Skjøtsel ved naturvernrensing er kostbart, sammenlignet med en del andre vanlige skjøtselstiltak i verneområder. Det forutsetter derfor tilstrekkelig med bevilgning for gjennomføring.

8. Høring

I neste kapittel er verneforslaget beskrevet med informasjon om området generelt, verneverdier og andre interesser. Det er også vedlagt et konkret forslag til verneforskrift og kart med forslag til vernegrenser.

Foreliggende forslag til verneområder og vernebestemmelser er utarbeidet på bakgrunn av de naturfaglige registreringene, branntekniske vurderingene, dialog med grunneier og innspill ved melding om oppstart.

Alle som måtte ønske det, kan komme med en uttalelse til verneforslagene. Statsforvalteren ber spesielt om synspunkter på:

- Områdenavn.
- Eventuelle konflikter med andre interesser. Vi ber om at eventuelle konflikter beskrives mest mulig konkret, for eksempel hvilken del av området det særlig er knyttet konflikt til, og hvilke justeringer av bestemmelser i forskriften som vil være nødvendig for å løse eller redusere konflikten.
- Forskriften og eventuelle merknader til spesielle forhold i det aktuelle området. Også her ber vi om mest mulig konkrete opplysninger og forslag til mulige løsninger.
- Avgrensning av området.
- Eventuelle behov for skjøtsel og tiltak, samt innspill til forvaltningen av områdene.
- Eventuelle feil i høringsutkastet.

- Ønsker om fremtidig informasjon/varsling i forbindelse med gjennomføring av naturvernberning i området.

Med bakgrunn i innkomne merknader og opplysninger, samt drøftinger med grunneier, vurderer Statsforvalteren behovet for å justere verneforslaget. Statsforvalterens endelige verneforslag vil deretter bli oversendt til Miljødirektoratet.

Frist for å avgi uttalelse er 15. april 2023. Uttalelser sendes skriftlig på e-post til sfovpost@statsforvalteren.no eller i brev til Statsforvalteren i Oslo og Viken, Postboks 325, 1502 Moss.

9. Verneforslaget Store rekke og Hølvannet

Kommune: Aurskog-Høland

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: Utvidelse på ca. 10 953 , totalt areal er på ca. 17 784 med eksisterende verneområder.

Berørte eiendommer: Aurskog-Høland kommune: 152/1, 154/30, 154/37, 155/1, 273/10, 273/11, 273/13, 273/17, 273/23, 274/2, 274/3, 274/10 og 274/45

Områdebeskrivelse

Store rekke og Hølvannet ligger ved Setskog helt øst i Aurskog-Høland kommune, og grenser til Sverige mot øst. Dette er en utvidelse av to eksisterende naturreservater; myrreservatet Store rekke i nord, og Hølvannet naturreservat i sør.

Lokaliteten befinner seg på et småkupert platå der høydeforskjellen kun er på rundt 100 meter. Små skogkledde rygger stikker opp som øyer i et ellers myrdominert landskap. Berggrunnen består av fattige bergarter som diorittisk til granittisk gneis og løsmassene domineres av tykke lag med torv rundt myrsystemene. På de skogkledde forhøyningene er det bart berg, med stedvis tynt løsmassedekke.

Vegetasjonssonen er sørboreal. Nærmeste meteorologiske målestasjon befinner seg ved Setten og viser en årlig middeltemperatur på 4,4 °C. Gjennomsnittlig årsnedbør er på 740 mm.

Området ble kartlagt og vurdert i henhold til standard skogvernmetodikk i 2009. En oppdatering og ny vurdering ble foretatt i 2019. Verneforslaget består av skog og store myrkomplekser med flere tjern og vann. De betydelige myrrealene er i stor grad avgrenset som viktige naturtyper med intakt lavlandsmyr i innlandet. Fattig lavproduktiv furuskog dominerer. På noe bedre boniteter er det furudominert blandingsskog og enkelte partier er grandominert. Betydelige arealer består av biologisk sett halvgammel, men hovedsakelig naturlig forynget skog. Det er lite død ved og biologisk gamle trær. Det finnes imidlertid partier med eldre furuskog av høyere naturverdi. Området er viktig som hekke- og oppvekstområde for både våtmarks- og skogtilknyttede fuglearter. Totalt sett skårer området lavt på kriteriene for verdisetting av skogvernområder (lokalt verneverdig), og det har per i dag begrensende skogtilknyttede naturverdier. Det er dermed få viktige naturkvaliteter som kan gå tapt ved brann, samtidig som området vurderes å ha et betydelig restaureringspotensial gjennom naturvernrensning. Se for øvrig de to naturfaglige rapportene av 2009 og 2019.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et større og sammenhengende skog-, vassdrags- og myrområde med varierte intakte myrtyper i lavlandet, gammel barskog og brannpåvirket skog.

Området har særlig betydning for biologisk mangfold og vitenskapelig verdi som referanseområde for både fri utvikling av gammel skog, samt for bevaring og gjenskaping av varierte skogsamfunn og livsmiljø for branntilknyttede arter gjennom aktiv naturvernrensning. Området har også trua og sjeldne myrtyper og stor betydning for fugl.

Det er en målsetting med differensiert forvaltning ved å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i deler av området, og å gjennomføre aktiv skjøtsel gjennom brenning på andre arealer.

Store rekke og Hølvannet er det første området i Norge der det foreslås vern etter naturmangfoldloven med sikte på å forvalte og skjøtte området med kontrollert naturvernrensning. For å sikre et godt kunnskapsgrunnlag i det innledende verneplanarbeidet er det utarbeidet flere fagrapporter.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har foretatt en naturhistorisk vurdering av verneforslagets brannhistorikk. Stubber og stammer med spor etter historiske branner er vanlig i hele området. Det er dokumentert gjennomsnittlige brannintervaller på 24-36 år i en 300-års periode fra 1530 til 1830, med påfølgende trolig brannfri 200-års periode. NIBIO konkluderer med at både furubrenner og laubbrenner har vært viktige i disse skogstraktene.

Det er også foretatt en mer konkret brannteknisk vurdering. Denne er gjennomført av Falck Natur AB, biolog som har spesialisert seg på gjennomføring av naturvernrensning i Sverige. I rapporten vurderes områdets egnethet for brenning ut fra både sikkerhetsmessige og naturfaglige forhold. Det konkluderes med at området har gode forutsetninger for å bevare og gjenskape naturverdier knyttet til brannpåvirket furuskog. Overordnet vurderes også området godt egnet for å kunne gjennomføre brenning på en sikkerhetsmessig forsvarlig og god måte. Verneforslaget er i rapporten delt inn i soner/brenningsklasser ut fra arealenes egnethet for brenning. Disse er klassifisert som «brenningsklasse 1: svært godt egnet for brenning», «brenningsklasse 2: greit å brenne» eller «brenningsklasse 3: egner seg ikke for brenning». Brenningsklasse 1 og 2 utgjør totalt ca. 5 531 dekar. Det er også foreslått mulige reelle avgrensede brenningsobjekter med arealer fra ca. 40 til 300 dekar. Konkrete brenningsobjekter må imidlertid planlegges mer i detalj i en respektiv brenningsplan. Rapporten gir også informasjon om hvordan en naturvernrensning kan gjennomføres med avgrensning av brenningsobjekt, forberedelser før brenning og sikring av grenser, mannskap og gjennomføring på brenningsdagen, samt oppfølging og kontroll dagene/ukene etter brenningen.

Basert på ovennevnte vurderer Statsforvalteren, i samråd med Miljødirektoratet, at Store rekke og Hølvannet både naturfaglig og sikkerhetsmessig egner seg godt for gjennomføring av kontrollert og aktiv naturvernrensning. Aktiv naturvernrensning vil være et skjøtselstiltak i naturreservatet for å bevare/gjenskape/øke områdets verdi for biologisk mangfold og spesielt for arter som er knyttet til eller begünstiget av skogbrann. Det er imidlertid en målsetting med en differensiert forvaltning, ved å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i deler av området, og å gjennomføre aktiv skjøtsel gjennom brenning på andre

arealer. I utgangspunktet planlegges ikke aktiv naturvernrensning, men fri utvikling i eksisterende Hølvannet naturreservat.

Skjøtselsplan

Før endelig vernevedtak er det behov for et utkast til en skjøtselsplan for området. Dette følger også av krav i naturmangfoldloven § 37.

I en slik plan skal det beskrives hvordan skjøtsel planlegges gjennomført. Skjøtsel i dette området vil i hovedsak bestå av kontrollert brenning av skog. I en skjøtselsplan kan det inngå plan for hvilke områder som bør brennes når, ønsket brannintensitet i ulike områder og hvilke arealer som ikke bør brennes. Andre skjøtselstiltak kan også inngå i planen. Det er utarbeidet et utkast til skjøtselsplan som følger høringsen.

Avgrensning

Avgrensningen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern.

Kulturhistoriske verdier

I eksisterende *Hølvannet naturreservat* er det registrert en nyoppdaget fangstgrop i 2014 ved navn Røvassmåsan. Denne er automatisk fredet. Lukashytta ved svenskegrensa øst for Hølvannet er registrert som en SEFRAK-bygning med meldeplikt ved riving eller ombygging. Det planlegges i utgangspunktet ikke naturvernrensning i eksisterende Hølvannet naturreservat.

Ellers er det ingen registreringer av automatisk fredete kulturminner i utvidelsesforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

Brukerinteressene er særlig knyttet til skogbruk, jakt og friluftsliv. Ut fra Statsforvalterens kjennskap, benyttes området per i dag ikke til beite. Den innerste delen av skogsbilvegen inn til Brennoppvika går gjennom verneforslaget. Denne veien er nødvendig for transport til båtplassen ved Brennoppvika og snuplassen i enden er nødvendig for skogbruksaktivitet på utsiden av verneforslaget. Det er lagt inn i forslag til verneforskrift at motorferdsel på vei inntegnet på vernekart er tillatt. Vedlikehold av veien og snuplassen vil også være tillatt. Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

10. Vedlegg

- Forslag til forskrift og kart for Store rekke og Hølvannet, i Aurskog-Høland kommune
- Naturfaglige rapporter fra 2009 og 2019
- Rapport om brannhistorikk (NIBIO, 2019)
- Brannteknisk vurdering (Falck Natur AB, 2020)
- Utkast til skjøtselsplan
- Høringsbrev
- Adresseliste